

Ա. Ղ. Բ. Ի. Ի. Բ. Ե. Բ.

- Acta Apostolicae Sedis* (Commentarium Officiale) 1939-1956, Typis polyglottis Vaticanis.
I discorsi e radiomessaggi di S. S. Pio XII, vol. 1-16, Milano, "Vita e pensiero", 1938-1946; Tip. Poliglotta Vaticana, 1946-1955.
Discorsi agli intellettuali di S. S. Pio XII (1939-1954), Tip. Poliglotta Vaticana, 1955, pg. VIII-544.
Enciclopedia Cattolica, Città del Vaticano, 1948-1954, Vol. IX. col. 1543-1552, Pio XII.
L' Osservatore Romano - 2 Marzo 1956, N. 52 (29.114), pg. 1-16.
L' Osservatore Romano - 5-6 Marzo 1956, N. 55 (29.117) pg. 5.
 Բազմավեպ 1939, թ. 3-5, էջ 91-96 (ընտրությունների ամօթիւ)
 Բազմավեպ 1949, թ. 3-4, էջ 49-52 (Քահանայությունիւ 50 ամեայ յորեկանին ամօթիւ):

Ն. Ս. ՊԻՈՍ ԺԲԻ ԳՈՐԾԵՐՈՒՄ ԶԱՅԵՐԷՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

- "*Summi Pontificatus*," - Անդրանիկ Կոնդակ Քահանայապետական (քաղաքագետ) Բազմավեպ 1939, թ. 11-13, էջ 274-278: 1940, թ. 4-7, էջ 81-87
 "Orientalis Ecclesiae decus," - Ս. Կիրեղ Աղեքսանդրացիի մահուան 1500ամեակի ամօթիւ Բազմավեպ 1944, թ. 7-12, էջ 49-60
 Նոյնը, լոյս տեսած առանձին հատորիկով՝ Վ. Լենտիկ, Ս. Ղազար, 1945, էջ 32.
 Ողջը Նորբնտիր Կարդինալներուն (որոնց մէջ նաեւ Ամեն. Վ. Կարգ. Աղաճանեան) Բազմավեպ 1946, թ. 4-6, էջ 85-96
 "Ենեղեան ճառ," 1948ի Գեղար. (հատուածաբար) Բազմավեպ 1949, թ. 1-2, էջ 1-4
 Ան Միտրարեան Ոռչիտն (Միտրար Աբրահամ մահուան 200ամեակին ամօթիւ) Բազմավեպ 1949, թ. 7-12, էջ 11-15
 "Menti Nostrae," - Յորդոր ուղղափառ աշխարհի կղերին՝ քահանայական կեանքի սրբութեան վրայ (23 Սեպտ. 1950), Թարգմանեց Հ. Քերոբէ Ա. Զարեան, Տպ. Ս. Ղազար 1951, էջ 64.
 "Fulgens corona gloriae," (Տիրամօր Անարատ Յղութեան հռչակման Ա. դարագարին ամօթիւ), Բազմավեպ 1954, թ. 5, էջ 102-116

ԴԱԻԻԹ ԱՆՅԱՂԹԻ

ԱՆՏԻՈՒ ՄԷՍ ՃԱՌԸ

Ս. Ղազարու մատենադարանի թիւ 239, ԻԳ ճառընտիրը(1) ունի Եկեղեցւոյ նուիրուած ներբողեան մը Դաւիթ Անյաղթ Հայկազն վարդապետի անունով, տակաւին անտիպ: ԻԳ ճառընտիրը օրինակուած է Ներսէս Կրակցիէ «Ի Հայկազեան թուականի 22Գ համարի (1335) ի վնան հրէշտակապետացն Միքայելի եւ Գարբիէի եւ ի տեղիքս տէրունականի Երուսաղէմ քաղաքի»: Վերնագիրն է «Դաւիթ Անյաղթ վարդապետի Հայկազնի ասացեալ գովեստ ներբողական ի սր. Կաթողիկէ Եկեղեցի, ի սր. Յարութիւն եւ ի սր. Գողգոթայ, ի սուրբ քաղաքին Երուսաղէմի»: Այլ. «Վասն որոյ մեր ի մաղթանս հայցեալ...» Թղ. 209բ-212ա:

Նոյն ճառին օրինակ մըն ալ կը գտնուի Երուսաղէմի Ս. Յակոբեանց մատենադարանի թիւ 282 ճառընտիրն մէջ(2), որ նոյնպէս օրինակուած է Ներսէս Կրակցիէ, մերինէն չորս տարի առաջ, այն է «Ի 22 թուին Հայոց» եւ նոյն տեղը: Ճառին վերնագիրը լաւագոյն պահուած կը թուի ըլլալ Երուսաղէմի օրինակին մէջ. «Դաւիթ Անյաղթ վարդապետի ասացեալ գովեստ ներբողական ի սր. Կաթողիկէ Եկեղեցի»: Այլ. «Վասն որոյ մեր ի մաղթանս հայցեալ...»:

Ճառին երկու օրինակներն ալ միեւնոյն էրինքն եւ հաւանաբար միեւնոյն գաղափար օրինակէն առաջ եկած ըլլալուն՝ երկուքն ալ միեւնոյն թերութիւնը ունին,

այն է՝ ինչ որ Ներսէս Երուսաղէմի օրինակին վերջաւորութեան գրած է՝ թէ «Ով եղբարք օրինակն երեքիջեն էր եւ լիզած նա կարճ ի կարճոյ գրեցաւ ճառս, կարգաւ եւ մի մեղադրեր»(3): Ասոր համար անշուշտ կը զգացուի առաջին մասի մեծ պակաս մը, վասնորի ճառը կը սկսի Վասն որոյ բացատրութեամբ, որ անշուշտ եղբարք քաղաքութիւնն էր նախորդ հատուածի մը:

ՃԱՌԻՆ ՀԱՐԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Հ. Բ. Սարգիսեան իր Մայր Յուցակին(4) մէջ խօսելով վերոյիշեալ ճառին վրայ, կ'անդրադարձնէ թէ ան կրնայ կապ ունենալ Դաւիթ Անյաղթի անունով հրատարակուած խաչի ճառին հետ: Սակայն Հ. Գ. Զարպէանալեան, որ ծանօթ եղած է նոյն ճառին, կը գրէ իր Պատմութիւն է Հայ Դպրութեան մէջ(5). «Դաւիթ անյաղթ ուրիշ գրուածք մըն ալ կայ հետեւեալ խորագրով - Դաւիթ Անյաղթ վարդապետի Հայկազնի գովեստ ներբողական ի սր. Եկեղեցի... Երուսաղէմ - զական ի սր. Եկեղեցի... Երուսաղէմ - Որչափ ալ ոճոյ նմանութիւն են թաղերնք, կը գրէ ան, այս ճառին եւ իր անունը կը զրէ ան, երկասիրութեանց մէջ, բայց ըստ ուրիշ երկասիրութեանց մէջ, բայց հարազատութիւնը միշտ տարակուսական կը մնայ»:

Հակառակ Զարպէանալեանի այս տարակուսին, մեզի կը թուի թէ Եկեղեցւոյ նուիրուած այս ճառը խսկապէս խաչի

(1) Հ. Բ. Սարգիսեան, Մայր Յուցակ Զեռագրաց, Վենետիկ, 1924, Բ., էջ 323-4, թիւ 222:

(2) Ն. Պողարեան, Մայր Յուցակ Զեռագրաց Ս. Յակոբեանց, Երուսաղէմ, 1954, Գ., էջ 99:

(3) Ն. Պողարեան, Անդ, էջ 101:

(4) Հ. Բ. Սարգիսեան, Անդ, էջ 337:

(5) Հ. Գ. Զարպէանալեան, Հայկական Հին Դպրութեան պատմութիւն, 1897, էջ 324:

